
Saksnr: 2020/51335-1
Saksbehandlar: Kathrin Jakobsen

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesutvalet		28.05.20

Disponering av ekstraordinære midlar til kompetansehevingstiltak

Forslag til vedtak

- Ekstraordinære midlar til kompetansehevingstiltak skal nyttast til å styrke følgjande område:
 - Bedriftsintern opplæring: 12 838 500 kroner
 - Karriererettleiing via Karriere Vestland: 2 000 000 kroner
 - Fagopplæring og fagskule: 14 838 500 kroner
- I utlysing av ekstramidlar til bedriftsintern opplæring skal stønadsgrensa aukast for større bedrifter samanlikna med noverande ordning.
- Fylkesrådmannen får fullmakt til å revidere retningslinene for forvaltning av midlar til bedriftsintern opplæring i dialog med partane i arbeidslivet. Innhaldet i saka skal leggjast til grunn for ein slik revisjon.

Samandrag

Regjeringa har løyvd 250 millionar kroner til fylkeskommunane over kap. 572 post 60 Rammetilskudd til fylkeskommunene. Desse skal nyttast til kompetansehevingstiltak. Vestland fylkeskommune har fått tildelt 29 677 000 kroner. Midlane er grunngeve med å støtte bedriftsintern opplæring, moglegheit til å auke kapasiteten innan vidaregåande opplæring og fagskular for dei som no er permitterte, og å styrke dei regionale karriererettleiingssentra. Fylkesrådmannen tilrår at midlane nyttast til å auke kapasiteten på dei områda som Regjeringa har peika på.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Regjeringa har sett i verk ei rekke tiltak for å handtere dei økonomiske konsekvensane av covid-19. Stortinget har mellom anna vedteke å auke rammetilskotet til fylkeskommunane over Kommunal- og moderniseringsdepartementet sitt budsjett med 1,25 milliardar kroner. Vestland fylkeskommune får 110 millionar kroner til kompensasjon for sviktande billettinntekter for kollektivtrafikken og 29 677 000 kroner til kompetansehevingstiltak.

Midlane til kompetansehevingstiltak er ekstraordinære midlar som er knytt til situasjonen på arbeidsmarknaden. «Midlane er begrunnet med å støtte bedriftsintern opplæring, mulighet til å øke kapasiteten innen videregående opplæring og fagskoler for de som nå er permittert, samt å styrke de regionale karriereveiledningssentrene.», jf. Innst. 216 S (2019-220).

Etter anmodning frå Stortinget har Regjeringa mellombels utvida unntaksbestemmingane i dagpengeordninga slik at dagpengerettighetene blir oppretthalde under utdanning. Dette gjeld førebels perioden 20.04.-1.09.2020, for alle typar kurs og opplæring og både pågåande og nye utdanningstiltak.

Permitteringar og arbeidsløyse i Vestland fylke

Arbeidsløysa i Vestland fylke er rekordhøg som følgje av covid-19. Dei bransjane som i første omgang er råka er reiselivssektoren, private tenester og forretningsmessig tenesteyting. Om lag 1 av 5 verksemder i NHO si medlemsundersøking i veke 18 har planar om å seie opp tilsette grunna koronakrisa. Nær 1 av 3 verksemder med mindre enn 10 tilsette melder om reell konkurrisiko, og det same gjeld nær halvparten av alle reiselivsverksemder nasjonalt i følgje tal frå NHO. Nesten 2 av 3 verksemder i næringsråda i Vestland si medlemsundersøking i veke 19 svarar at det trengs ytterlegare tiltak frå myndighetene for unngå permitteringar, oppseiingar, konkursar og liknande.

Nokre arbeidstakarar er no i ferd med å kome attende i arbeid i takt med gjenopninga av samfunnet, spesielt private og offentlege tenester. For reiseliv er derimot 2020-sesongen langt på veg øydelagt og verknadene vil merkast langt inn i 2021 og kanskje enda lenger. Verdas turistorganisasjon (UNWTO) estimerer at global turisme vil vere 60-80 % lågare i 2020 enn året før. Norsk sjømateksport gjekk også ned i mars, den første nedgangen i eksportvolum sidan hausten 2018. Maritim og offshorenæringa sleit allereie med høg gjeld og låge inntekter før krisa, noko som gjer dei spesielt utsette.

Menon Economics har estimert at i overkant av 7 500 personar i Vestland kan miste jobben i løpet av 2020 i fire eksportretta næringar; sjømat, prosessindustri, reiseliv og maritim- og offshore leverandøriindustri. Sjølv i eit «best case» trur dei at over 3 000 kan bli sagt opp. Det er difor grunn til å tru at Vestland vil få ei ny bølge av permitteringar, oppseiingar og konkursar i desse næringane. Det er difor viktig at Vestland fylkeskommune rustar seg til å møte desse utfordringane. Kompetanseutviklingstiltak vil her vere spesielt påkravd.

Bedriftsintern opplæring

Frå 2020 blei ansvaret for arbeidsmarknadstiltaket bedriftsintern opplæring (BIO) overført frå NAV til fylkeskommunane. Vestland fylkeskommune fekk i utgangspunktet overført 5,5 millionar kroner til bedriftsintern opplæring i 2020. Som ein del av Regjeringa sine tiltak i møte med utbrotet av covid-19, vart løyvinga til bedriftsintern opplæring auka og Fylkesutvalet vedtok i sak 58/2020 at det skulle lysast ut 11,4 millionar til bedriftsintern opplæring i Vestland. BIO-middel ordninga for Vestland vart utlyst 27. mars og søknadene er blitt handsama fortløpande.

Målsettinga med ordninga har vore å heve kompetansen i bedrifter med låg aktivitet som følgje av Covid19 og oljeprisfallet. I handsaminga av søknadene er det lagt vekt på at opplæringstiltaka er grunngeve i tilpassing til ein ny marknadssituasjon og framtidig vekst. Det er sett ei øvre grense for tilskot på 200 000 kroner. Ved samarbeid mellom fleire bedrifter kan tilskotet aukast.

Ordninga ser so langt ut til å ha treft godt. Per 13.5 2020 er det søkt om 19 millionar og innvilga søknader for 10 millionar. Storparten av midlane har gått til små og mellomstore bedrifter, og med noko overvekt mot industri.

Pågangen av søknader er svært stort og talet på søknader aukar veke for veke. Samstundes ser vi at det framleis er næringar som er dårleg representert i søkjarmassen. Dette betyr at det framleis er eit stort behov for midlar til dette føremålet, og at pågangen vil auke etter kvart som nye næringar blir råka, spesielt som følgje av oljeprisfallet.

Fylkesrådmannen har òg fått tilbakemeldingar frå store industribedrifter om at grensa for stønad er for låg. Desse bedriftene står i fare for å måtte permittere eit stort tal arbeidstakarar og ønskjer å nytte ordninga til forhindre permitteringar samstundes som dei hever kompetansen til dei tilsette.

Fylkesrådmannen ser at ordninga fram til no ikkje har stetta deira behov godt nok. Bestemminga om at stønaden kunne aukast dersom fleire verksemdar samarbeidde, ser ikkje ut til å ha fungert godt nok i praksis, til tross for at vi har nokre døme på at dette er blitt gjort. Eg vil difor tilrå at denne grensa blir auka for dei største bedriftene i kombinasjon med strengare krav til effekt på sysselsetting og omstilling. Samstundes synest det som om stønadsgrensa er sett for høg for dei minste bedriftene. Vi har døme på at små verksemdar som allereie har fått støtte, og som ønskjer å utløyse resten av dei 200 000 kronene som kvar bedrift kan søkje på.

For å sikre god effekt av midlane, kan stønaden avgrensast som følgjer:

Bedrifter 1-20 tilsette: Inntil 100 000 kroner

Bedrifter 20-50 tilsette: Inntil 200 000 kroner

Bedrifter 50-100 tilsette: Inntil 300 000 kroner

Bedrifter over 100 tilsette: Inntil 800 000 kroner

Kostnader per deltakar i opplæringa bør som hovudregel ikkje overstige 30 000 kroner.

Bedrifter som ikkje har mottatt stønad frå før, bør prioriterast.

På bakgrunn av den store pågangen etter midlar, og at pågangen er aukande, meiner fylkesrådmannen det er behov for å auke potten til bedriftsintern opplæring med om lag 12 millionar kroner.

Karriererettleiing

Arbeidsløysa i Vestland fylke har førebels ikkje ført til ein større etterspurnad etter karriererettleiingstenester. Nokre arbeidstakarar er no i ferd med å kome attende i arbeid i takt med gjenopninga av samfunnet, men for andre vil dette ikkje vere mogleg grunna innskrenkingar og konkurransar. Vi ventar òg ei ny bølge av arbeidsløysa når effekten av fallet i oljeprisen for alvor slår inn i maritim industri og leverandørindustrien til olje og gass. Dette vil ramme nokre regionar meir enn andre. Dette er næringar med verdsleiarande kompetanse. Erfaringane frå 2014, førre gong oljeprisen fall dramatisk, viser at mange arbeidstakarar med høg utdanning, blei arbeidsledige. Dette fekk store konsekvensar for den einskilde arbeidstakar, men òg for samfunnet er det eit nederlag at ein ikkje klarer å nyttiggjere seg den høge kompetansen. Desse erfaringane bør vi lære av i den situasjonen vi no står oppe i.

Dei høge tala på permitterte og arbeidslause vil på sikt truleg gje ein monaleg auke i pågang frå vaksne som ønskjer og treng karriererettleiing. Denne vurderinga deler vi med NAV Vestland. Fylkesrådmannen har drøfta med NAV Vestland utfordringar knytt til det store talet arbeidslause og permitterte. NAV har til dømes ikkje tilbod om karriererettleiing til desse gruppene utover tiltak som jobbsøkjarkurs og generell rettleiing for å kome tilbake i arbeid. Dei tiltaka NAV rår over knytt til utvida bistand og karriererettleiing gjeld for brukarar med utvida behov. NAV Vestland ser stor verdi i å kunne vidareformidle til ordinært arbeidslause og permitterte det tilbodet som fylkeskommunen har gjennom Karriere Vestland. Karriererettleiing vil her vere eit viktig verktøy for at desse arbeidstakarane kan ta nye karriereval og byggje vidare på kompetansen sin slik at den blir relevante for andre, framveksande næringar.

Det vil vere naudsynt å skalere opp tilbodet for ein periode, utan at ein har ressursar til å tilsette fleire folk. Vi må utnytte kapasiteten hos Karriere Vestland og andre fagmiljø, som for eksempel arbeidsmarknadbedrifter som er eigd mellom anna av fylkeskommunen sjølv, og andre kommunar. Vi kan agere raskt med å auke kapasiteten, spesielt i dei regionane som blir hardast råka, ved å inngå samarbeid og kjøpe tenester av fagmiljø som fell inn under det nye nasjonale kvalitetsrammeverket for karriererettleiing som Kunnskapsdepartementet har fått utvikla for høyt

kvalitet i alle sektorar. Karriere Vestland har deltatt i utforming av det nasjonale kvalitetsrammeverket.

Fylkesrådmannen tilrår at det vert nytta 2 millionar til å ruste opp kapasiteten knytt til karriererettleiing for permitterte og arbeidslause i fylket.

Tiltak for å styrke fagopplæring og høgare yrkesfagleg utdanning

Fylkeskommunen rår over fleire sentrale verkemiddel for å bidra til at fleire ufaglærte kan få fagbrev og styrke høgare yrkesfaglege utdanning.

Regjeringa gjekk i Stortingsmelding 16 (2015 - 2016) mellom anna inn for å etablera ei ordning med fagbrev på jobb som ein alternativ veg til fagbrev i samarbeid med partane i arbeidslivet. Ordninga vart lagt fram for Stortinget i Prop. 52 L (2017-2018) og det vart opna for å tilby ordninga frå hausten 2018.

Fagbrev på jobb er ei opplæringsordning på same måte som lærlingordninga og opplæringa i vidaregåande skule. Ordninga vart innført frå hausten 2018. På same måte som i lærlingordninga, er det ingen som har ein lovbestemt rett til å få opplæring etter den nye ordninga, fagbrev på jobb. Ordninga har inga formell nedre aldersgrense, men retter seg primært mot vaksne søkjarar med eller utan rett til vidaregåande opplæring. Det er bedriftene sine kompetansebehov som blir lagt til grunn for søknad om fagbrev på jobb, og det er registrert ei auke i talet på innmeldte intensjonsavtalar og søknadar frå bedriftene frå 2019 til 2020

Verksemda må vere godkjent som læreverksemd for å kunne teikna kontrakt fagbrev på jobb. Det skal gå fram av den individuelle opplæringsplanen kva kompetansemål læreverksemda sjølv ikkje kan ta opplæringsansvar for. Hjelp til opplæring i desse måla kan verksemda henta frå andre verksemdar, - eller frå fylkeskommunen. Tilbodet om hjelp til opplæring er det same læreverksemdene har i lærlingordninga med full opplæring i bedrift. Læreverksemdene får ei årleg godtgjersle tilsvarande basistilskot II, kr 63.500,- per kandidat. Tilskotet skal mellom anna dekke ekstern bistand til opplæringa

Ordninga har inga formell nedre aldersgrense, og det vert i proposisjonen slått fast at det er råd å teikne kontrakt Fagbrev på jobb med yngre vaksne, men at sjølve innrettinga i ordninga gjer denne til eit primærttilbod for vaksne arbeidstakarar. Tal frå NAV viser allereie at unge vaksne under 32 år er særleg råka av permitteringar og oppseiingar som følgje av koronakrisa. Mange av desse har låg utdanning.

Fagbrev på jobb som opplæringsordning har etter måten raskt fått stor og aukande merksemd i heile Vestland fylke. Den auka interessa for, og etterspurnaden etter opplæringsordninga har kome til uttrykk gjennom innmeldte avtalar / søknader til fylkeskommunen. Det er samstundes eit monaleg trykk frå opplæringskontor og verksemdar som sit klar med nye tiltak.

Fylkesrådmannen vurderer fagbrev på jobb som ei tidseffektiv og kostnadseffektiv opplæringsordning både for arbeidstakarar, arbeidsgjevarar, og fylkeskommunen, og er soleis eit viktig fylkeskommunalt verkemiddel i et regionalt kompetanseutviklingsperspektiv. I den noverande situasjonen blir det likevel viktig å sikre at ei styrking av ordninga primært blir retta mot delar av privat sektor som står ovanfor omfattande utfordringar som følgje av koronapandemien. Reiselivsnæringa og delar av handel og servicenæringane er mellom anna bransjar som lir under ekstreme konsekvensar av smittevernrestriksjonar og endra produksjonsrammevilkår. Samla sett kan dette ramme Vestlandet hardt, og somme lokalsamfunn/regionar hardare enn andre. Gjennom det ekstra rammetilskotet vil fylkesrådmannen tilby fagbrev på jobb særleg retta mot utsette bransjar for å bidra til at fleire ufaglærte i utsette næringar kan få høve til å oppnå fagbrev.

Det er også forventa at store delar av oljeleverandørindustrien, som allereie var i ein sårbar posisjon etter krisa i 2014, vil bli hardt råka. Fylkesrådmannen vil særleg peike på Sunnhordlandsregionen som eit særleg utsett område som følgje av oljeprisfallet. I tillegg til å målrette opplæringsordninga fagbrev på jobb mot utsette bransjar, vil fylkesrådmannen gå i dialog med fagskulen i Hordaland for legge til rette for eit styrka stadbasert fagskuletilbod i region Sunnhordland.

Fylkesrådmannen tilrår at det vert nytta 14 838 500 kroner millionar til å styrke fagbrev på jobb og eit styrka stadbasert fagskuletilbod.

Vedtakskompetanse

Fylkesutvalet har vedtakskompetanse i saker knytt til covid-19.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Tiltaka blir finansiert med ekstraordinære midlar over rammetilskot til fylkeskommunane.

Klima: Overføring av kompetanse og arbeidskraft frå olje- og gassrelaterte næringar til fornybare energinæringar, kan gje fortgang i utviklinga av desse næringane.

Folkehelse: Auka yrkesdeltaking vil gje stor folkehelseeffekt.

Regional planstrategi: Bruken av midlane er i tråd med måla i regional planstrategi for næringsutvikling.

Konklusjon

Fylkesrådmannen vurderer at både bedriftsintern opplæring, karriererettleiing, fagbrev på jobb og målretta fagskuletilbod er viktige tiltak for å heve kompetansen til tilsette i bedrifter som er råka av covid-19, til permitterte og arbeidsledige personar. Kapasiteten må desse områda må difor styrkast.